

УДК 343.85

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2023.29.52>

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ ДАНИХ (DDACTS) У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

Федчак Ігор Андрійович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативного-
розшукової діяльності

(Львівський державний університет
внутрішніх справ, м. Львів, Україна)

Статтю присвячено висвітленню практичних аспектів використання моделі правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) у діяльності поліції щодо запобігання злочинності. Констатовано, що поряд із дослідженням осіб, від яких слід очікувати вчинення кримінальних правопорушень та осіб, які володіють високою мірою віктимності значним профілактичним потенціалом володіє такий напрям правоохоронної діяльності як дослідження місць концентрації кримінальних правопорушень та дорожньо-транспортних пригод. Така концентрація дозволяє з упевненістю стверджувати про наявність детермінуючих протиправну поведінку характеристик місця або місцевості. Формування з допомогою кримінальних аналітиків знань про такі місця дозволяє цілеспрямовано розробляти контрзаходи, які зазвичай виражаються у форматі посилення присутності співробітників поліції, що ускладнює, або унеможливує прояви протиправної поведінки через підвищену загрозу викриття та притягнення до відповідальності.

З'ясовано, що застосування контрзаходів до місць концентрації кримінальної активності та дорожньо-транспортних пригод породжує сталий позитивний ефект і на суміжні території і не призводить до переміщення кримінальної активності в інші місця.

Установлено, що модель правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) складається з чотирьох основних підходів: стратегічного; тактичного, орієнтованого на певну проблематику та орієнтованого на правопорушників.

Констатовано, що проблемними аспектами, які негативно позначаються на результативності функціонування моделі правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) є доступність і точність аналізованих криміногенних даних, оскільки саме від якості і повноти таких даних залежить точність прийняття управлінських рішень керівною ланкою про розподіл і застосування обмежених правоохоронних ресурсів.

Ключові слова: правоохоронна діяльність, модель, проактивність, запобігання, кримінальне правопорушення, дані, дорожньо-транспортні пригоди, місця концентрації кримінальної активності.

PRACTICAL ASPECTS OF USING THE DATA-DRIVEN LAW ENFORCEMENT MODEL (DDACTS) IN CRIME PREVENTION POLICING

Fedchak Ihor Andriyovych,
Candidate of Legal Sciences, Associate
Professor,
Associate Professor at the Department of
Operational Investigation
(Lviv State University of Internal Affairs,
Lviv, Ukraine)

The article is devoted to highlighting the practical aspects of using the data-driven law enforcement model (DDACTS) in the police's crime prevention activities. It was established that along with the study of persons who should be expected to commit criminal offenses and persons with a high degree of victimization, such a direction of law enforcement activity as the study of places of concentration of criminal offenses and traffic accidents has a significant preventive potential. Such a concentration allows us to assert with certainty the presence of characteristics of a place or area that determine illegal behavior. The formation of knowledge about such places with the help of criminal analysts allows for the purposeful development of countermeasures, which are usually expressed in the format of increasing the presence of police officers, which makes it difficult or impossible to manifest illegal behavior due to the increased threat of exposure and prosecution.

It was found that the application of countermeasures to places of concentration of criminal activity and road traffic accidents generates a permanent positive effect on adjacent territories and does not lead to the transfer of criminal activity to other places.

It was established that the data-based law enforcement model (DDACTS) consists of four main approaches: strategic; tactical, issue-oriented and offender-oriented.

It was established that the problematic aspects that negatively affect the effectiveness of the data-based law enforcement activity model (DDACTS) are the availability and accuracy of analyzed criminogenic data, since the accuracy of managerial decision-making by the leadership on the distribution and application of limited law enforcement depends on the quality and completeness of such data resources.

Key words: law enforcement activity, model, proactiveness, prevention, criminal offense, data, traffic accidents, places of concentration of criminal activity.

Постановка проблеми. Орієнтація на проблемні місця для розгортання дефіцитних ресурсів поліції стали еталонами правоохоронної діяльності у 21 столітті. З метою обґрунтування цього підходу до організації діяльності правоохоронців слід знати, чому і як окремі місця впливають на стан оперативної обстановки або криміногенної ситуації та визначити практичні аспекти реалізації профілактичних контрзаходів у межах самостійного напрямку діяльності правоохоронних органів. Співробітники правоохоронних органів повинні зрозуміти, як географія може здійснювати вплив на стан та поширення злочинності, та які підходи слід застосовувати з огляду на такі знання, щоб максимізувати громадську безпеку. Нарешті, через те, що дефіцит правоохоронних ресурсів, ймовірно, продовжиться в найближчому майбутньому керівники правоохоронних органів повинні продовжувати досліджувати нові стратегії для того, щоб покращити якість життя громадян, які страждають від наслідків тяжких кримінальних правопорушень та дорожньо-транспортних пригод [1]. Однією із таких моделей є проактивна модель правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS), яка профілактичний потенціал вбачає у нейтралізації детермінуючих протиправну

поведінку характеристиках конкретного місця або місцевості. Варто зазначити, що місце як базовий детермінуючий елемент протиправної поведінки та дорожньо-транспортних проблем вкрай рідко є предметом наукових та практично направлених досліджень як вітчизняних так і зарубіжних науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематикою проактивної правоохоронної діяльності, яка базовою детермінантою скупчень кримінальних інцидентів та дорожньо-транспортних проблем визначає конкретне місце або місцевість з метою розроблення профілактичних контрзаходів займались переважно зарубіжні вчені, зокрема: Ш. Брейс (Ch.Brace), М. Вілан (M. Whelan), Б. Кларк (B. Clark), Дж. Окслі (J. Oxley) [2], М. Юнгер (M. Junger), Р. Вест (R. West), Р. Тімман (R. Timman). [3], М. Біна (M. Bina), Ф. Граціано (F. Graziano), С. Боніно (S. Bonino) [4], Е. Харді (E. Hardy) [5], та ряд інших вчених, проте комплексних наукових досліджень практичних аспектів використання моделі правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) у діяльності правоохоронних органів щодо запобігання злочинності вітчизняними вченими проведено не було.

Метою статті є висвітлення практичних аспектів використання моделі правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) з метою запобігання поширенню злочинності через дослідження детермінуючих протиправну поведінку та дорожньо-транспортні правопорушення чинників конкретного місця або місцевості.

Виклад основного матеріалу. Організація і тактика діяльності поліції відповідно до моделі правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) передбачає використання посиленої присутності поліції у ідентифікованих криміногенних місцях для зменшення аварій та з метою стримування протиправної поведінки. В ідеалі ці профілактичні ефекти також можуть поширитися і на сусідні території (місцевість). Постійна присутність поліції може допомогти обмежити поширення протиправної діяльності, оскільки тривала присутність поліції збільшує ризик викриття. Якщо визначена територія зберігає високий рівень поширення злочинності та автомобільних аварій, то співробітники поліції та керівники адміністративно-територіальних одиниць повинні здійснити аналіз з метою визначення факторів, які можуть бути джерелом проблем. Після ідентифікації таких проблем слід підготувати відповіді та внести відповідні корективи на рівні визначених територій. Під такими заходами слід розуміти обмеження роботи закладів з продажу алкоголю, освітлення провулків, розчищення чагарників, посилення охорони об'єктів тощо, або внесення змін що зменшують затори (наприклад, додавання, або виділення смуг для руху, встановлення світлофорів, зміна напрямів руху тощо).

Модель правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) забезпечує можливість застосовувати динамічний підхід до ідентифікації та вирішення проблем на основі фактичних даних про кримінальні правопорушення та дорожньо-транспортні пригоди. Учений Д. Вейсбург (D. Weisburd) визначає, що ця модель ґрунтується на правозастосуванні на конкретних територіях та передбачає, що правоохоронна діяльність за часом та місцем "... на відміну від традиційної поліцейської діяльності є більш ефективною; визначає більш стабільну мету для правоохоронної діяльності; має потужну доказову базу; піднімає менше етичних та правових проблем" [6]. Застосування заходів на основі глибокого розуміння стану дорожнього руху є перевірений та ефективний контрзахід, який стосується як злочинності, так і ДТП, які відбуваються одночасно, або незалежно за часом та / або місцем. Крім того, опора такої моделі діяльності поліції на географічне картографування для виявлення зв'язку аварій та кримінальних правопорушень забезпечує науково обґрунтовані підходи для правоохоронних органів, щоб більш точно застосовувати свої обмежені ресурси [1].

Впровадження моделі правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) є відправною точкою для застосування більш комплексного підходу діяльності поліції до застосування та розподілу наявного особового складу та ресурсів для підтримання належного стану криміногенної ситуації.

Про необхідність впровадження моделі правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) свідчать наступні твердження:

- ресурсів, що виділяють на правоохоронну діяльність, часто не вистачає для того, щоб відповідати вимогами, що пред'являються органам та підрозділам поліції по реагуванню на загрози громадській безпеці;
- базовим завданням поліції (функцією правоохоронних органів) є зниження соціальної шкоди та покращення якості життя громадян;
- потреба надавати керівникам поліції своєчасні та точні дані для прийняття обґрунтованих рішень щодо використання особового складу та ресурсів;
- розвиток технологій вимагає від правоохоронних органів йти в ногу з часом. Існуючі та нові технології, такі як зчитувачі номерних знаків тощо, поряд із застосуванням інформаційних технологій, дуже відчутно підвищують ефективність правоохоронної практики;
- правоохоронні органи повинні співпрацювати та йти в ногу з іншими державними та приватними секторами сфери послуг, які звертаються до інформаційних технологій для оцінки потреб, надання послуги та управління витратами;
- охорона правопорядку, орієнтована на громади, стала ефективною стратегією для вирішення актуальних проблем соціальної шкоди та проблем громадської безпеки.

Окрім визнання ефективності дотримання правил дорожнього руху як інструменту зменшення злочинності та аварій, модель правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) позиціонує дотримання правил дорожнього руху як логічне обґрунтування добре помітної правоохоронної активності у громаді. Орієнтація моделі DDACTS на співпрацю з членами громади та громадськими організаціями посилює важливу роль, яку співпраця (партнерство) відіграє у підвищенні якості життя. Крім того, аналізуючи злиття кримінальних правопорушень та аварій, модель DDACTS дає можливість правоохоронним органам здійснювати ефективні втручання та створювати нові стратегії вирішення дій на майбутнє.

Регулярні заходи з обміну інформацією між поліцією та іншими зацікавленими сторонами посилюють можливості моделі DDACTS. Нарешті, моніторинг, оцінка та аналіз результатів забезпечують зворотний зв'язок на основі даних для коригування напрямів внутрішньої та зовнішньої діяльності.

Модель правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) інтегрує дані на основі місцезнаходження про ДТП, кримінальні правопорушення, виклики та правоохоронні заходи з метою запровадження ефективних і дієвих методів розподілу ресурсів правоохоронних органів. Спираючись на стримувальний ефект видимої діяльності дорожньої поліції та знання того, що кримінальні правопорушення часто пов'язані з транспортними засобами, модель DDACTS має на меті зменшення кількості аварій, кримінальних правопорушень і соціальної шкоди в громадах по усій країні.

З практичної сторони реалізації моделі правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) слід зазначити, що вона складається з чотирьох основних підходів:

1. стратегічного підходу;
2. тактичного підходу;
3. підходу орієнтованого на певну проблематику;
4. підходу орієнтованого на правопорушників.

Стратегічний підхід спрямовано на ідентифікацію усіх місць концентрації як кримінальних правопорушень так і дорожньо-транспортних пригод на конкретній території, в межах якої функціонує правоохоронний орган.

Тактичний підхід спрямований на визначення нових місць концентрації протиправної активності «гарячих зон» (Hot Spots) й спирається на методи аналізу часових рядів та/або порогових значень.

Підхід, орієнтований на певну проблематику, зосереджено на довгострокових закономірностях, стійких ідентифікованих тенденціях і визначенні окремих проблем, пов'язаних зі конкретними кримінальними правопорушеннями, порушеннями громадського порядку та дорожньо-транспортними пригодами в цільових ділянках місцевості.

Зрештою, підхід, орієнтований на правопорушників, має на меті використання інформації про відомих поліції злочинців, їх організовані формування та маршрути їх руху для накопичення оперативних даних, припинення протиправної діяльності та проведення арештів за поширення наркотичних речовин, незаконний обіг зброї, торгівлю краденим майном тощо.

Більшість проблемних аспектів, пов'язаних із життєздатністю та практичними аспектами функціонування моделі DDACTS, стосуються доступності й точності даних, використовуваних у рамках аналізу, який своєю чергою є основою для прийняття рішень про розподіл і застосування ресурсів поліції. Такі проблеми з даними включають:

- обмежені у часі дані про минулі події для визначення базових тенденцій і закономірностей у проявах кримінальних правопорушень та ДТП, особливо у випадках наявності між ними зв'язку;
- обмежені можливості для експорту даних із електронної системи обліку й реєстрації подій, автоматизованих (комп'ютеризованих) систем, баз даних та інших пов'язаних систем збору та використання даних поліції;
- помилкова або свідомо неправильна кваліфікація кримінально-карних проявів, дорожньо-транспортних пригод та повідомлень до чергових частин поліції;
- неточності під час обліку даних про місця (адреси) вчинення кримінальних правопорушень та ДТП;
- відсутність практики сумлінного встановлення причинно-наслідкові чинників для дорожньо-транспортних пригод та кримінальних правопорушень;
- своєчасність та повнота обліку криміногенних даних;
- якість введених криміногенних даних.

Крім аспектів, пов'язаних із даними, одним із найважливіших завдань моделі DDACTS є полегшення обміну інформацією та комунікації між співробітниками поліції, які здійснюють комунікацію із громадськістю та відповідними посадовими особами органів влади та самоврядування, представниками об'єднань громадян, мета діяльності яких має дотичний до правоохоронної функції характер та іншими ключовими зацікавленими сторонами.

Висновок. Керівники та особовий склад правоохоронних органів повинні розуміти концептуально-теоретичні положення та практичні аспекти моделі правоохоронної діяльності на основі даних DDACTS [7], що дозволить оновити сталі підходи до організації профілактичної діяльності, головними чинниками в яких як історично склалось є особи, поведінка яких свідчить про високу ймовірність кримінальної активності, а також особи, яким властива висока міра віктимності. Концентрація уваги на місцевості, якій властиві характеристики, що або породжують намір, або сприяють його реалізації є перспективним напрямом проактивної упереджувальної правоохоронної діяльності. Окрім іншого

вагомий потенціал щодо удосконалення такого напряму правоохоронної діяльності як профілактична робота на конкретній місцевості міститься у оновленій та осучасненій практиці кримінальної аналітичної діяльності, яка стрімко розвивається завдяки невідомому розвитку потенціалу комп'ютерного та програмного аналітичного забезпечення, яке дозволяє автоматизовано опрацьовувати надвеликі обсяги криміногенних даних та визначати закономірності, патерни, тенденції та інші особливості, цілеспрямований правоохоронний вплив на які матиме дієвий та відчутний профілактичний ефект.

Кримінальним аналітикам слід використовувати аналітичні техніки та підходи з метою ідентифікації причин та умов, які породжують умисел та сприяють вчиненню протиправної поведінки та розробляти рекомендації керівникам правоохоронних органів щодо вирішення проблем, які конкретно детермінують співіснування кримінальних правопорушень та дорожньо-транспортних пригод (ДТП). Для підрозділів кримінального аналізу по всій країні це інноваційні дослідження, проте на практиці такі дослідження можуть сприяти соціальним та економічним змінам, які призведуть до зниження рівня злочинності. Як зазначає Рональд Вілсон (Ronald E. Wilson), зосередження на проблемних місцях дозволяє досягти максимального превентивного впливу на поведінку кримінально активних осіб [8]. Модель правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) ґрунтується на керівних принципах. Ці принципи окреслюють процедуру впровадження та висвітлюють оперативні міркування на основі найкращих напрацьованих практик. Перспективними напрямками подальших наукових досліджень є висвітлення змісту таких принципів та окреслення особливостей їх застосування. У підсумку комплексне висвітлення та імплементація концептуальних та науково-практичних аспектів функціонування моделі правоохоронної діяльності на основі даних (DDACTS) у діяльності поліції щодо запобігання злочинності містить суттєвий потенціал підвищення рівня правоохоронної діяльності і Національної поліції України.

Список використаних джерел:

1. Data-Driven Approaches to Crime and Traffic Safety (DDACTS) Operational Guidelines. August 2009. URL: [https://one.nhtsa.gov/Driving-Safety/Enforcement-&Justice-Services/Data%20%80%93Driven-Approaches-to-Crime-and-Traffic-Safety-\(DDACTS\)](https://one.nhtsa.gov/Driving-Safety/Enforcement-&Justice-Services/Data%20%80%93Driven-Approaches-to-Crime-and-Traffic-Safety-(DDACTS)) (дата звернення 19.06.2023).
2. Brace, C., Whelan M., Clark B., Oxley J. The Relationship Between Crime and Road Safety. Monash University Accident Research Center. Report. 2010. URL: https://www.monash.edu/__data/assets/pdf_file/0008/1871549/muarc284.pdf (дата звернення 19.06.2023).
3. Junger, M., West, R., Timman, R. Crime and Risky Behaviour in Traffic: An Example of Cross-Situational Consistency. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 38(4), 2001. P. 439-459.
4. Bina, M., Graziano, F., Bonino, S. Risky driving and lifestyles in adolescence. *Accident Analysis & Prevention*, 38(3), 2006. P. 472-481.
5. Hardy E. Data-Driven Policing: How Geographic Analysis Can Reduce Social Harm. *Geography Public Safety. A Quarterly Bulletin of Applied Geography for the Study of Crime & Public Safety*. Volume 2 Issue 3 June 2010.
6. Weisburd, D. Place-Based Policing, Ideas in American Policing, Police Foundation, № 9. 2008.
7. Eck, J. E., Chainey, S., Cameron, J. G., Leitner, M., Wilson, R. E. Mapping Crime: Understanding Hot Spots, NCJ 209393. Washington, DC: Office of Justice Programs, National Institute of Justice. 2005. URL: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/209393.pdf> (дата звернення 19.06.2023).
8. Ronald E. Wilson. Place as the Focal Point: Developing a Theory for the DDACTS Model. *Geography Public Safety. A Quarterly Bulletin of Applied Geography for the Study of Crime & Public Safety*. Volume 2 Issue 3 June 2010.